

Politechnika
Wrocławska

Animacje i symulacje zjawisk, obiektów i systemów

Wykład nr 3

Podstawy współczesnej grafiki komputerowej

Szymon Datko

szymon.datko@pwr.edu.pl

Wydział Informatyki i Telekomunikacji,
Politechnika Wrocławska

semestr zimowy 2024/2025

Czym jest OpenGL?

- ▶ Zapoczątkowany przez firmę Silicon Graphics Inc. (SGI):
 - ▶ producenta wysokowydajnych stacji graficznych,
 - ▶ początkowo jako ich własnościowy system IRIS GL,
 - ▶ *Integrated Raster Imaging System Graphics Library*,
 - ▶ ostatecznie udostępniony jako **otwarty standard**.
- ▶ Formalnie, wbrew nazwie, nie jest to biblioteka:
 - ▶ Interfejs Programowania Aplikacji (ang. *API*),
 - ▶ **specyfikacja** w jaki sposób mają być realizowane instrukcje,
 - ▶ odpowiednią implementację dostarczają **sterowniki** sprzętu.
- ▶ Obecnie nad rozwojem standardu czuwa Khronos group,
 - ▶ konkretnie **OpenGL Architectural Review Board** (ARB).

Wersje OpenGL

- ▶ **OpenGL 1.0** – I 1992,
- ▶ OpenGL 1.1 – I 1997,
- ▶ OpenGL 1.2 – III 1998,
- ▶ OpenGL 1.2.1 – X 1998,
- ▶ OpenGL 1.3 – VIII 2001,
- ▶ OpenGL 1.4 – VII 2002,
- ▶ OpenGL 1.5 – VII 2003,
- ▶ **OpenGL 2.0** – IX 2004,
- ▶ OpenGL 2.1 – VII 2006,
- ▶ **OpenGL 3.0** – VIII 2008,
- ▶ OpenGL 3.1 – III 2009,
- ▶ OpenGL 3.2 – VIII 2009,
- ▶ **OpenGL 3.3** – III 2010,
- ▶ **OpenGL 4.0** – III 2010,
- ▶ OpenGL 4.1 – VII 2010,
- ▶ OpenGL 4.2 – VIII 2011,
- ▶ OpenGL 4.3 – VIII 2012,
- ▶ OpenGL 4.4 – VII 2013,
- ▶ OpenGL 4.5 – VIII 2014,
- ▶ **OpenGL 4.6** – II 2017,

Rozszerzenia i rodzaje specyfikacji

Kolejne wersje OpenGL definiują wymagane funkcje, jakie muszą zostać zapewnione przez producentów sprzętu.

Niektórzy producenci sprzętu oferują własne zaawansowane funkcje w ramach standardu OpenGL. Są one dostępne jako **rozszerzenia**. Z czasem mogą one zostać włączone do oficjalnej specyfikacji.

Wyróżnia się rozszerzenia: **dostawców**, **EXT** i **ARB**.

Przykład: **ARB_get_program_binary**.

W 2008 roku specyfikacja OpenGL została podzielona na:

- ▶ **profil główny** (ang. *core profile*),
- ▶ **profil zgodności** (ang. *compatibility profile*).

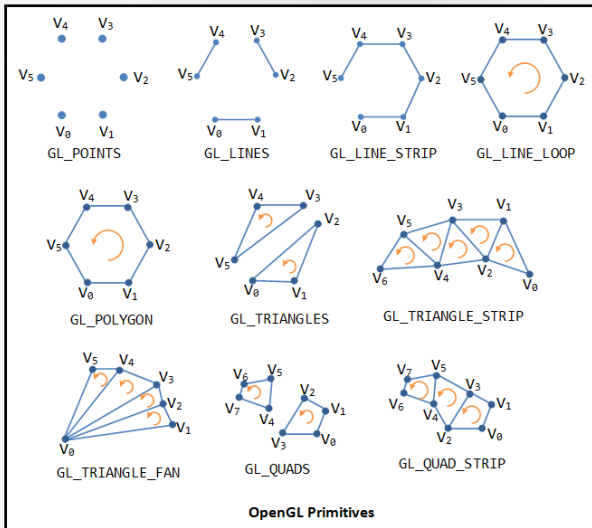
Podstawowe pojęcia

- ▶ **Wierzchołek** – punkt w przestrzeni, używany w prymitywach.
- ▶ **Prymityw** – podstawowa jednostka renderingu w OpenGL,
 - ▶ obecnie to między innymi: punkt, linia i trójkąt;
 - ▶ dawniej także: czworokąt i wielobok.
- ▶ **Renderowanie** – proces budowania obrazu w komputerze.
- ▶ **Rasteryzacja** – przekształcenie prymitywów w zbiór pikseli¹.
- ▶ **Piksel** – najmniejsza jednostka wizualna na wyświetlaczu.
- ▶ **Ramka** – zbiór pikseli, pojedynczy pełen obraz.
- ▶ **Teselacja** – podział złożonego obiektu na zbiór prymitywów.
- ▶ **Shader** – program wykonywany przez sprzęt graficzny.

¹ Formalnie w OpenGLu mówimy tutaj o **fragmentach**: <https://www.khronos.org/opengl/wiki/Fragment>

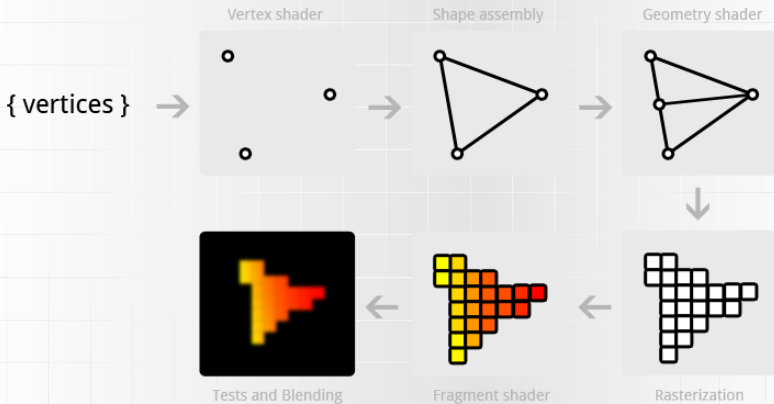
Rodzaje prymitywów

Obecnie nie zaleca się już korzystania ze złożonych prymitywów, takich jak **GL_QUADS**, **GL_QUAD_STRIP** i **GL_POLYGON**; zamiast tego stosujemy siatki trójkątów.

Powstawanie grafiki w komputerze

To wszystko to po prostu matematyka! ;-)

Potok graficzny

Etapy przetwarzania w aktualnej wersji OpenGL:

- ▶ Pobranie wierzchołków.
- ▶ **Shader wierzchołków.**
- ▶ **Shader sterowania teselacją.**
- ▶ Teselacja.
- ▶ **Shader wyliczenia teselacji.**
- ▶ **Shader geometrii.**
- ▶ Składanie prymitywów.
- ▶ Rasteryzacja.
- ▶ **Shader fragmentów.**
- ▶ Działania na buforze ramki.

Pogrubione elementy listy reprezentują etapy **programowalne**.

Shadery

- ▶ Programy uruchamiane równolegle na procesorze graficznym.
- ▶ Zwykle definiuje się je przy pomocy języka **GLSL**.
 - ▶ Inne języki mogą być dostępne jako rozszerzenia.
 - ▶ Wersja OpenGL 4.6 dopuściła także język **SPIR-V**.
- ▶ Obowiązują zasady podobne, jak przy typowych programach:
 - ▶ kod źródłowy umieszcza się w **obiekcie shadera** i kompiluje,
 - ▶ skompilowane kody łączy się w **obiekt programu** (linking),
 - ▶ domyślnie cały ten proces odbywa się w locie.
- ▶ Minimalny użyteczny potok musi zawierać:
 - ▶ shader wierzchołków lub shader obliczeniowy,
 - ▶ shader fragmentów¹.

¹ Tylko jeśli coś ma zostać wyświetlone na ekranie.

Rodzaje shaderów (1/2)

► Shader wierzchołków:

- uruchamiany dla każdego wierzchołka wejściowego,
- zazwyczaj służy do transformowania położenia wierzchołków.

► Shader sterowania teselacją / shader sterujący:

- przyjmuje dane z shadera wierzchołków,
- określa poziomy podziałów dla mechanizmu teselacji,
- wytwarza nowy zbiór wierzchołków i współczynniki teselacji.

► Shader wyliczenia teselacji / shader wyliczenia:

- zostaje uruchomiony dla każdego powstałego wierzchołka,
- pozwala określić docelową pozycję tych wierzchołków.

Rodzaje shaderów (2/2)

► Shader geometrii:

- uruchamiany raz dla każdego prymitywu,
- pozwala tworzyć nowe prymitywy i zmieniać istniejące.

► Shader fragmentów:

- uruchamiany dla każdego fragmentu (wyniku rasteryzacji),
- stosowany do określenia wynikowego koloru piksela.

► Shader obliczeniowy:

- element specjalnego, niezależnego potoku,
- nie ma określonych wejść, wyjść, ani miejsca,
- zazwyczaj stosowany do zadań niezwiązanych z rysowaniem.

Język GLSL (1/2)

- ▶ *OpenGL Shading Language.*
- ▶ Język o składni i działaniu podobnym do języka **C**.
- ▶ Dostosowany do potrzeb Grafiki Komputerowej:
 - ▶ wbudowane wektorowe i macierzowe typy danych,
 - ▶ elementy dostępne jak w zwykłej tablicy,
 - ▶ można odwoływać się także jak do pól w strukturach,
 - ▶ nazwy pól można sklejać, aby wydobyć nowy wektor,
 - ▶ kolejność i powtórzenia pól – bez znaczenia,
 - ▶ `vec4 color; return color.grb; // zwraca vec3`
 - ▶ wbudowane funkcje matematyczne i pomocnicze,
 - ▶ ...

Język GLSL (2/2)

- ▶ Dostosowany do potrzeb Grafiki Komputerowej:
 - ▶ ...
 - ▶ zaprojektowany na potrzeby wysokiego zrównoleglenia,
 - ▶ brak rekurencji i ograniczona różnorodność typów,
 - ▶ 32- i 64-bitowe liczby zmiennoprzecinkowe,
 - ▶ 32 bitowe całkowite (ze znakiem i bez),
 - ▶ wartości logiczne.
 - ▶ struktury definiuje się bezpośrednio je tworząc,
 - ▶ w języku nie ma słowa kluczowego typedef,
 - ▶ tablice mają wbudowaną metodę `length()`,
 - ▶ rozmiar tablicy można zapisać obok jej typu:
 - ▶ `float[5] var = float[5](1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0);`

Język GLSL – przykład shadera wierzchołków

```
#version 330 core
```

```
uniform mat4 mvp;  
uniform float offset;
```

```
out MY_BLOCK {  
    vec2 tc;  
} vs_out;
```

```
void main(void) {  
    const vec2[4] position = vec2[4](  
        vec2(-0.5, -0.5),  
        vec2( 0.5, -0.5),  
        vec2(-0.5,  0.5),  
        vec2( 0.5,  0.5)  
    );  
  
    vs_out.tc = (position[gl_VertexID].xy + vec2(offset, 0.5))  
        * vec2(30.0, 1.0);  
  
    gl_Position = mvp * vec4(position[gl_VertexID], 0.0, 1.0);  
}
```

Dane w OpenGL (1/2)

- ▶ Część danych można zapisać bezpośrednio w shaderach,
 - ▶ nie są problemem także wyliczenia wewnątrz shaderów,
 - ▶ jest to jednak rozwiązanie dosyć ograniczone.
- ▶ Najczęściej dane do shaderów przekazuje się z aplikacji.
 - ▶ W tym celu wykorzystuje się **bufory** oraz **tekstury**.
- ▶ **Bufory** stanowią ciągły fragment zaalokowanej pamięci.
 - ▶ Najpierw należy zadeklarować **nazwę**, jako odnośnik bufora.
 - ▶ Następnie utworzyć **magazyn danych** – zarezerwować pamięć.
 - ▶ Później należy zapisać w buforze dane, np. przez **mapowanie**.
 - ▶ Dalej następuje **dowiązanie** bufora do kontekstu OpenGL.
 - ▶ Miejsce dowiązania określa się fachowo jako **cel** (*target*), który opisuje w jaki sposób dane z bufora będą wykorzystane.

Dane w OpenGL (2/2)

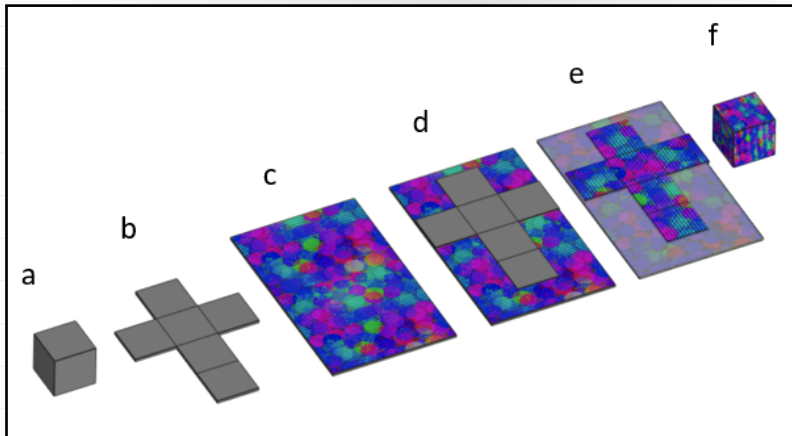
- ▶ Dane można przekazać bezpośrednio do shadera wierzchołków za pośrednictwem tak zwanego **Vertex Array Object (VAO)**.
 - ▶ W ramach VAO określa się **artrybuty wierzchołków**.
 - ▶ Przechowuje referencje do obiektów bufora (VBO).
- ▶ Kolejne etapy potoku mogą otrzymać dane, jeśli zostaną one przekazane w odpowiednio dalej z shadera wierzchołków.
 - ▶ Stosuje się w tym celu słowa kluczowe **in** i **out** w GLSL.
 - ▶ Nazwy przekazywanych zmiennych lub bloków muszą być takie same w sąsiadujących shaderach w potoku.
- ▶ Alternatywnie można skorzystać z danych typu **uniform**.
 - ▶ Takie dane dostępne są od razu we wszystkich shaderach.
 - ▶ Umożliwiają jednak wyłącznie odczyt danych, bez ich zmian.

Tekstury

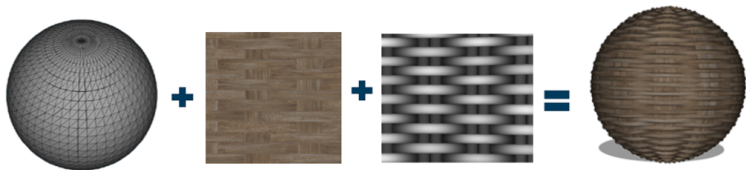
- Bufory ze zdefiniowanymi mapami kolorów.
- Intuicyjnie: obrazki rozciągane pomiędzy wierzchołkami.
- Mogą stanowić dane wejściowe, jak i miejsce na zapis wyniku prac.
- Najczęściej wykorzystywane w shaderze fragmentów, poprzez:
 - obiekty typu `uniform sampler` (odniesienie do bufora),
 - określenie koloru fragmentu przez współrzędne w teksturze.
- Podstawowe rodzaje tekstur:
 - 1-wymiarowe, – 2-wymiarowe, – 3-wymiarowe.
- Kiedyś ograniczone: kwadratowe, rozmiary boków jako potęgi liczby 2,
 - wciąż jednak lepiej jest trzymać się tych założeń co do tekstur.

Teksturowanie – idea

- Do wierzchołków modelu mapuje się punkty z przestrzeni UV tekstury.

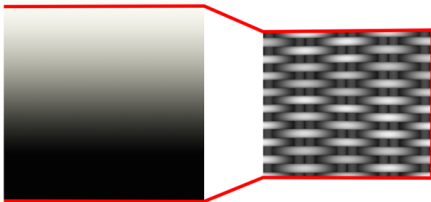
Tekstury to nie tylko mapy kolorów!

Mesh Geometry + Texture + Height Map = Full Part Realism

White = High

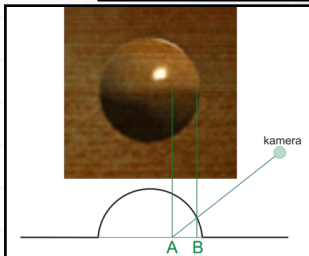
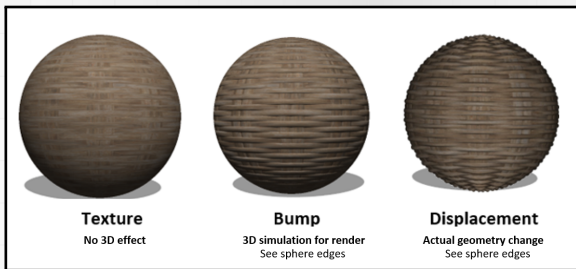
Black = Low

Źródło:

<https://grabcad.com/tutorials/texture-bump-and-displacement-how-to-make-photorealistic-models>

Praca na fragmentach, a praca na geometrii

Źródło: Dr inż. Rafał Wcisło "Rendering czasu rzeczywistego" (AGH) [Mapowanie paralaksy],

<https://grabcad.com/tutorials/texture-bump-and-displacement-how-to-make-photorealistic-models>

Zawijanie i filtrowanie tekstur

- Domyślnie każda tekstura, niezależnie od rozmiaru w pikselach, jest mapowana do układu współrzędnych jednostkowych.
- Wybrane wartości i zaokrąglenia mogą skutkować artefaktami.

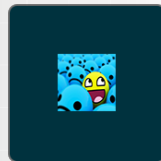
GL_REPEAT

GL_MIRRORED_REPEAT

GL_CLAMP_TO_EDGE

GL_CLAMP_TO_BORDER

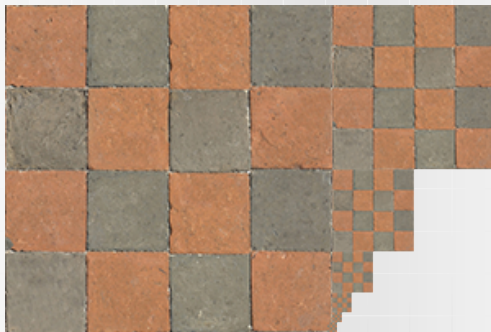
GL_NEAREST

GL_LINEAR

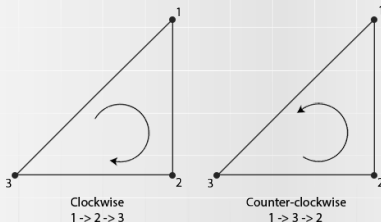
Mipmapy

- ▶ Nawet przy zastosowaniu filtrowania, mogą się pojawić problemy przy rysowaniu małych, daleko odległych obiektów.
- ▶ Problemy zaokrągleń rozwiązuje użycie mniejszych tekstur.
- ▶ Mogą być wczytane, lub wygenerowane z oryginalnej tekstury.

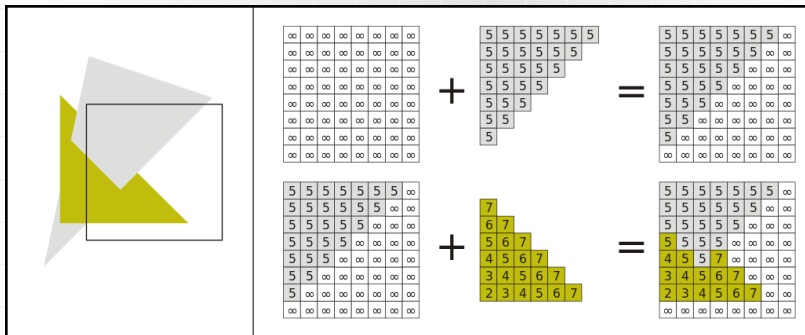
Usuwanie niewidocznych ścian

- ▶ Zwykle rysowane są wszystkie powierzchnie w bryle widzenia.
- ▶ Jedna strona tych powierzchni najczęściej nie jest widoczna.
- ▶ Tzw. *Face Culling* pozwala zaoszczędzić część obliczeń GPU.
- ▶ Jest to też pomocne przy rysowaniu cienkich obiektów.
- ▶ Działanie mechanizmu (to, co widać) jest konfigurowalne.
- ▶ Wykorzystuje się tutaj właściwość iloczynu wektorowego.

Słowo na temat mechanizmu bufora głębi

- ▶ Działa analogicznie, jak bufor koloru – przechowuje dane każdego piksela.
- ▶ Pozwala na uzyskanie poprawnego przesłaniania obiektów w przestrzeni.
- ▶ Kolejność rasteryzacji obiektów nieprzeźroczystych nie ma znaczenia.
- ▶ Wymaga dodatkowej pamięci graficznej do zaalokowania.

Wyświetlanie wielu obiektów

- Obecnie rysowanie następuje z chwilą wywołania funkcji **glDrawArrays()**.
- Aby narysować kilka kopii obiektu, wystarczy wywołać ją kilka razy.
- Żeby obiekty nie znajdowały się w tym samym miejscu należy dokonać zmian w macierzy transformacji – na przykład przesunąć kolejne kopie.
- Obciążamy CPU wywołaniami rysowania i obliczeniami, chociaż w pewnych szczególnych przypadkach można tego uniknąć.
- Przykładowy kod:

```
1| def render(time):  
2|     ...  
3|  
4|     for i in range(10):  
5|         M_matrix = glm.translate(M_matrix, glm.vec3(1.0f, 0.0f, 0.0f));  
6|         glUniformMatrix4fv(M_location, 1, GL_FALSE, glm.value_ptr(M_matrix))  
7|  
8|         glDrawArrays(GL_TRIANGLES, 0, 36);
```

Mechanizm rysowania instancjowego

- Pozwala wygenerować wiele kopii tego samego obiektu w bardziej efektywny sposób – bezpośrednio na samej karcie graficznej.
- Aby narysować 10 kopii obiektu, należy wykonać zmianę funkcji rysującej:

```
glDrawArrays(GL_TRIANGLES, 0, 36)
```

->

```
glDrawArraysInstanced(GL_TRIANGLES, 0, 36, 10)
```

~~~~~

~~~~

- Nowa zmienna **gl_InstanceID**, która numeruje instancje rysowanego obiektu, podobnie jak **gl_VertexID** numeruje instancje shadera.

- Transformację należy uwzględnić bezpośrednio w kodzie shadera,

```
gl_Position = P_matrix * V_matrix * M_matrix * position;
```

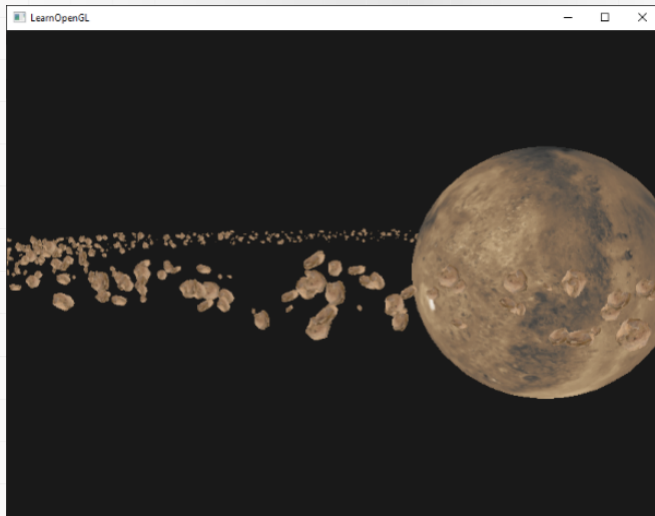
->

```
gl_Position = P_matrix * V_matrix * M_matrix * (
    position + gl_InstanceID * vec4(1, 0, 0, 0)
```

```
);
```

Mechanizm rysowania instancjowego – przykład

- Ostatecznie tworzone obiekty nie muszą być całkowicie identyczne!

Dodatkowe narzędzia i często stosowane biblioteki

- ▶ Tworzenie kontekstu OpenGL.
 - Struktura, przechowująca wszystkie dane o stanie i pamięci OpenGL.
 - Okno, w którym wygenerowane ramki obrazu będą wyświetlane.
- ▶ Wczytywanie rozszerzeń OpenGL.
 - Pozwala skorzystać w elementów współczesnego OpenGL.
- ▶ Zestawy funkcji matematycznych.
 - Przydatne przy definiowaniu transformacji we współczesnym OpenGL.
- ▶ Ładowanie i przetwarzanie tekstur.
- ▶ Odczytywanie gotowych modeli 3D z plików.
- ▶ Więcej informacji:
 - https://www.khronos.org/opengl/wiki/Related_toolkits_and_APIs

Podsumowanie, przyszłość i alternatywy

- ▶ Każde wywołanie `glVertex()`, `glColor()`, itd. angażowało procesor.
 - Wąskie gardło w momencie, kiedy obsługujemy złożoną scenę.
- ▶ Efektywność w grafice wymaga zrównoleglenia operacji przetwarzania.
- ▶ Jeszcze kolejny krok: podejście **Zero Driver Overhead**.
 - Zmniejszanie narzutu związanego z implementacjami, dostarczanyymi w ramach sterowników przez producentów podzespołów graficznych.
- ▶ Skutki zmienionej koncepcji potoku graficznego:
 - Większe możliwości i wydajność przetwarzania.
 - Wyższy próg wejścia i złożoność implementacji.
- ▶ Alternatywne technologie:
 - **DirectX** – Microsoft.
 - Dostarcza także funkcje multimedialne.
 - **Metal** – Apple.
 - **Vulkan** – Khronos group.

To wszystko na dziś.

Do zobaczenia za tydzień!